

TIẾN TRÌNH HIỆN ĐẠI HÓA QUÂN ĐỘI TRUNG QUỐC

NGUYỄN HỒNG QUẢN*

Tóm tắt: *Bày thập kỷ qua kể từ khi ra đời, Trung Quốc kiên trì xây dựng nền quốc phòng vững chắc và quân đội lớn mạnh, phấn đấu đến năm 2035 về cơ bản thực hiện hiện đại hóa quốc phòng và quân đội, đạt tầm cỡ thế giới vào giữa thế kỷ XXI. Bài viết đề cập tiến trình hiện đại hóa, đưa quốc phòng vươn tầm cường quốc, cùng bước chuyển mình mạnh mẽ của nền công nghiệp quốc phòng Trung Quốc cũng như phân tích của khu vực và thế giới trước tiến trình hiện đại hóa quân đội của Trung Quốc.*

Từ khóa: Quân đội Trung Quốc, Cải tổ, Hiện đại hóa

1. Quốc phòng vươn tầm cường quốc

Quân Giải phóng Nhân dân Trung Quốc ra đời ngày 1/8/1927, khởi nguồn từ cuộc nội chiến (1927-1949) giữa lực lượng của Đảng Cộng sản Trung Quốc và lực lượng Quốc dân Đảng. Quân đội Trung Quốc giữ nguyên phần lớn cơ cấu tổ chức này trong nhiều thập kỷ sau đó để bảo vệ biên giới đất nước. Đến thập niên 1970, Quân Giải phóng Nhân dân Trung Quốc có 6 triệu người, trang bị lạc hậu và hệ thống chỉ huy thiếu hiệu quả. Từ năm 1978, Trung Quốc thi hành chính sách "mở cửa", lãnh tụ Đặng Tiểu Bình yêu cầu tinh giản 3,5 triệu binh sĩ để tập trung phát triển kinh tế¹, "cải thiện"

đời sống, nhưng lại xuất hiện tham nhũng trong quân đội. Đến năm 1998, quân đội không được phép làm kinh tế nữa.

1.1. Cải tổ quân đội

Năm 2012, Chủ tịch Tập Cận Bình lên nắm quyền, chú trọng khắc phục tình trạng tham nhũng, hối lộ, mua quan, bán tước trong quân đội². Đại hội Đảng Cộng sản

chiếm binh quân 1,28% GDP, duy trì đà tăng phù hợp với chỉ tiêu ngân sách. The State Council Information Office of the People's Republic of China, July 2019, China's National Defense in a New Era, <http://www.xinhuanet.com/english/download/whitepaperonnationaldefenseinnewera.doc>, truy cập ngày 9/8/2019.

²Chiến dịch này khiến các vị tướng Quách Bá Hùng, Từ Tài Hậu, Phòng Phong Huy, Trương Dương bị bắt, giáng cấp; hơn 13.000 sĩ quan cấp trung đoàn trưởng trở lên bị thanh lọc, trong đó nhiều người bị tước quân tịch và hầu tòa; giảm số lượng ủy viên Quân ủy Trung ương từ 11 xuống 7 người; loại bỏ một số tư lệnh binh chủng và bổ sung một sĩ quan cấp tướng vào bộ máy chống tham nhũng. Dẫn theo "Xi Jinping wants China's armed forces to be "world-class" by 2050", *The Economist*, 27/06/2019, <https://www.economist.com/china/2019/06/27/xi-jinping-wants-chinas-armed-forces-to-be-world-class-by-2050>, và The State Council Information Office of the People's

* Thiếu tướng, GS.TS, Viện Chiến lược Quốc phòng, Bộ Quốc phòng

¹ Từ năm 2012-2017, ngân sách quốc phòng của Trung Quốc tăng từ 669,192 tỷ nhân dân tệ lên 1.043,237 tỷ nhân dân tệ. Trung bình hàng năm, GDP của Trung Quốc đều tăng 9,04%, chỉ tiêu ngân sách tăng 10,43%, ngân sách quốc phòng tăng 9,42%, ngân sách quốc phòng

Trung Quốc lần thứ 18 xác định đến năm 2049, nhân kỷ niệm 100 năm ngày thành lập Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa, nước này sẽ trở thành cường quốc kinh tế và quân sự thế giới, trong đó tập trung xây dựng lực lượng quân đội, quân sự, quốc phòng hùng mạnh đạt “đẳng cấp” thế giới.

Trung Quốc chủ trương cải cách tổ chức quân đội. Từ năm 2015, Trung Quốc xóa bỏ 7 đại quân khu, lập 5 vùng tác chiến, tinh giảm 300 nghìn quân³, tăng lực lượng lính thủy đánh bộ lên ba lần. Trung Quốc vẫn xác định lực lượng có vai trò bảo vệ chủ quyền, an ninh, lợi ích phát triển của đất nước. Lực lượng Trung Quốc bao gồm lực lượng tác chiến cơ động, bảo vệ biên giới và bờ biển, quân cảnh. Lực lượng bị thu hẹp lại còn khoảng 975.000 binh sĩ. Các cải cách tập trung vào việc sắp xếp hợp lý hóa bộ máy chỉ huy công kênh; lập ra các đơn vị nhỏ hơn và tinh nhuệ hơn; và trao quyền cho các chỉ huy cấp dưới. Lực lượng nâng cấp các loại vũ khí của mình⁴. Ngoài lực lượng chính quy, Trung Quốc xây dựng lực lượng dự bị khoảng 510.000 người; chú trọng công nghệ thông tin, tác chiến điện tử⁵. Lực lượng

Trung Quốc phát triển theo hướng từ phòng thủ chiến trường sang cơ động toàn cầu.

Trung Quốc đặc biệt coi trọng vị trí của hải quân. Hải quân Trung Quốc gồm các binh chủng tàu ngầm, tàu mặt nước, không quân - hải quân, lính thủy đánh bộ và lực lượng bảo vệ bờ biển. Hải quân Trung Quốc chuyển từ “phòng thủ ngoài khơi” sang kết hợp “phòng thủ ngoài khơi” với “bảo vệ vùng biển mở”. Ý định “tiến công” thể hiện rõ hơn, sẵn sàng sử dụng vũ lực. Theo các chuyên gia, với quân số ước tính 250.000 binh sĩ tại ngũ, Hải quân Trung Quốc đã trở thành lực lượng chiếm ưu thế tại các vùng biển gần Trung Quốc và đang tiến hành nhiều hoạt động hơn ở những vùng biển xa. Một trong những ưu tiên của Trung Quốc trong công cuộc hiện đại hóa quân sự là trang bị thêm tàu ngầm hạt nhân và tàu sân bay⁶.

Không quân Trung Quốc bao gồm các binh chủng nhảy dù, phòng không, radar, tác chiến điện tử, công nghệ thông tin; chuyển từ phòng không lãnh thổ sang tiến công và phòng thủ; mở rộng ra phòng thủ không gian và vũ trụ. Lực lượng không quân đã phát triển với 395.000 binh lính tại ngũ trong năm 2018. Lực lượng này sở hữu các trang thiết bị tối tân, một số được cho là sao chép các mẫu thiết kế đánh cắp từ Mỹ, trong đó có các hệ thống cảnh báo và kiểm soát trên không, máy bay ném bom và các phương tiện bay không người lái⁷.

Lực lượng tên lửa bao gồm các binh chủng tên lửa đạn đạo, tên lửa thông thường;

Republic of China, July 2019, “China’s National Defense in a New Era”, <http://www.xinhuanet.com/english/download/whitepaperonnationaldefenseinnewera.doc>, truy cập ngày 6.8.2019.

³ The State Council Information Office of the People’s Republic of China, July 2019, “China’s National Defense in a New Era”, Tidd.

⁴ Lindsay Maizland (2020), “China’s Modernizing Military,” *Council on Foreign Relations*, February 5, 2020, <https://www.cfr.org/backgrounders/chinas-modernizing-military>, truy cập ngày 28/2/2020.

⁵ “Xi Jinping wants China’s armed forces to be “world-class” by 2050”, *The Economist*, Tidd.

⁶ Lindsay Maizland (2020), Tidd.

⁷ Lindsay Maizland (2020), Tidd.

chú trọng phát triển các loại tên lửa hạt nhân. Lực lượng tên lửa chiến lược được nâng cấp lên thành một lực lượng độc lập trong đợt cải cách năm 2015, được tăng cường khả năng “trả đũa” hạt nhân tầm trung và tầm xa. Lực lượng này có khoảng 120.000 binh sĩ đang tại ngũ. Trung Quốc đã từng bước bổ sung vào kho vũ khí hạt nhân – ước tính có tới 290 đầu đạn hạt nhân vào năm 2019 – và hiện đại hóa các năng lực của lực lượng này, trong đó phát triển tên lửa đạn đạo chống hạm có thể nhắm mục tiêu vào các tàu chiến Mỹ ở Tây Thái Bình Dương. Theo các nhà quan sát nước ngoài, Trung Quốc là nước có nhiều tên lửa hành trình và tên lửa đạn đạo tầm trung nhất, những loại vũ khí mà cho đến gần đây Trung Quốc và Nga mới bị cấm sản xuất. Trung Quốc còn phát triển các tên lửa siêu thanh, có thể di chuyển nhanh hơn gấp nhiều lần so với vận tốc âm thanh và do đó khiến đối phương rất khó chống trả. Trong khi Nga là nước duy nhất đã triển khai tên lửa siêu thanh, tên lửa tầm trung Đông Phong DF-17 của Trung Quốc sẽ đi vào hoạt động vào năm 2020. Mỹ có thể phải mất nhiều năm mới có được một vũ khí như vậy. Bên cạnh đó, còn có Lực lượng hỗ trợ chiến lược, Lực lượng đảm bảo hậu cần thành lập trong giai đoạn cải cách năm 2015. Lực lượng hỗ trợ chiến lược quản lý các hoạt động tâm lý, chiến tranh điện tử và chiến tranh mạng cùng nhiều nhiệm vụ công nghệ cao khác. Với quân số ước tính là 145.000 người, lực lượng này cũng phụ trách các hoạt động không gian của quân đội Trung

Quốc, bao gồm cả các hoạt động sử dụng vệ tinh⁸.

Lực lượng cảnh sát vũ trang bao gồm lực lượng bảo vệ nội địa, lực lượng cơ động, cảnh sát biển (hải cảnh).

Để tiến hành cải tổ quân đội có hiệu quả thì việc gia tăng ngân sách dành cho quốc phòng là điều kiện không thể thiếu. Bộ Tài chính Trung Quốc cho biết ngân sách quốc phòng năm 2019 của nước này là 177 tỷ USD; tuy nhiên, các nhà phân tích quốc tế cho rằng thực tế cao hơn nhiều. Ngân sách cấp cho Quân Giải phóng nhân dân Trung Quốc tăng vọt khi nền kinh tế Trung Quốc bùng nổ trong vài thập kỷ qua. Theo Viện Nghiên cứu hòa bình quốc tế Stockholm (SIPRI), chi tiêu quốc phòng của Trung Quốc đã tăng hơn 7 lần, từ 31 tỷ USD trong năm 1998 lên đến 239 tỷ USD trong năm 2018, biến Trung Quốc thành nước chi tiêu quân sự lớn thứ hai thế giới sau Mỹ⁹.

1.2. Mở rộng hoạt động ngoài biên giới quốc gia

Tháng 8/2017, Trung Quốc đưa vào sử dụng căn cứ quân sự ở Djibouti, xây dựng các căn cứ khác ở Nam Thái Bình Dương, Ấn Độ Dương. Năm 2019, một số thông tin cho rằng Trung Quốc đang xây dựng một căn cứ khác ở Campuchia, nhưng các quan chức Campuchia đã bác bỏ điều này. Trung Quốc đang tiến hành ngày càng nhiều cuộc tập trận quân sự chung với các nước như Pakistan, Nga và các nước thành viên của Tổ chức Hợp tác Thượng Hải (SCO). Từ năm 2012 đến nay, Trung Quốc đã huy động

⁸ Lindsay Maizland (2020), Tlđđ.

⁹ Lindsay Maizland (2020), Tlđđ.

hàng triệu lượt binh sĩ cùng phương tiện tham gia cứu trợ. Trung Quốc là một trong những nước đóng góp nhiều ngân sách, cứ lực lượng nhiều nhất trong số các Ủy viên thường trực Hội đồng Bảo an Liên Hợp Quốc tham gia hoạt động gìn giữ hòa bình. Năm 2019, 2.500 binh sĩ Quân Giải phóng Nhân dân Trung Quốc đã tham gia lực lượng gìn giữ hòa bình của Liên Hợp Quốc¹⁰

1.3. Đặc điểm điều chỉnh tổ chức, hiện đại hóa quân đội Trung Quốc

Một là, giữ vững sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản. Quân đội Trung Quốc tuyệt đối trung thành với Đảng, phục tùng sự chỉ huy, lãnh đạo của đảng đối với quân đội; đi sâu quán triệt tư tưởng xây dựng quân đội hùng mạnh, tư tưởng chiến lược quân sự của Chủ tịch Tập Cận Bình. Mục tiêu chính của Quân Giải phóng Nhân dân Trung Quốc là bảo vệ sự lãnh đạo của đảng, điều mà họ lo sợ sẽ bị các nước đối địch, đặc biệt là Mỹ, làm cho suy yếu. Quân Giải phóng Nhân dân Trung Quốc đóng vai trò quan trọng trong việc đạt được mục tiêu của Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tập Cận Bình là đưa Trung Quốc trở thành cường quốc thống trị khu vực Châu Á - Thái Bình Dương, và mục tiêu chiến lược bao trùm của Quân Giải phóng Nhân dân Trung Quốc là bảo vệ chủ quyền, an ninh và các lợi ích phát triển của Trung Quốc. Các ưu tiên hàng đầu của Quân Giải phóng Nhân dân Trung Quốc là triển khai cơ sở hạ tầng quân sự tại các đảo tranh chấp ở Biển Đông, đặc biệt là quần đảo Senkaku/Điếu Ngư; ngăn chặn Đài Loan giành độc lập; bảo vệ

đường biên giới trên đất liền giữa Trung Quốc và 14 nước.

Hai là, sáng tạo phát triển lý luận quân sự mới, nghiên cứu xu thế phát triển quân sự thế giới, tìm ra quy luật của chiến tranh công nghệ cao; phát triển lý luận chiến tranh nhân dân trong điều kiện mới; tìm ra những biện pháp mới trong xây dựng và cải cách quân đội.

Ba là, đẩy mạnh hiện đại hóa quân đội. Trung Quốc cắt giảm quân số bộ binh; tổ chức lại, huấn luyện các đơn vị sát yêu cầu chiến tranh hiện đại; phát triển lực lượng phản ứng nhanh, bám sát quan điểm “ba duy trì và lưỡng quân”¹¹

Bốn là, đẩy mạnh cách mạng mới trong quân sự mang màu sắc Trung Quốc.

Trung Quốc hiện đại hóa và tổ chức lại công nghiệp quốc phòng, tập trung nguồn lực phát triển, nâng cấp vũ khí trang bị; hợp nhất, thu gọn hệ thống nhà trường quân đội; thành lập Ủy ban Chỉ đạo nghiên cứu khoa học quân sự Quân ủy Trung ương... đề đến năm 2035 về cơ bản hiện đại hóa quốc phòng và quân đội, đến giữa thế kỷ XXI quân đội Trung Quốc thành quân đội “đẳng cấp” thế giới¹²

¹¹ Duy trì sự lãnh đạo tuyệt đối của Đảng Cộng sản, duy trì đại cục xây dựng kinh tế và phát triển liên tục, duy trì sự ổn định và hài hòa xã hội; ra sức thúc đẩy cuộc cách mạng mới trong quân sự và làm tốt chuẩn bị đấu tranh quân sự. “Ba duy trì” chính là “duy trì đảng, duy trì kinh tế và duy trì ổn định”; “lưỡng quân” là cải cách quân đội và đấu tranh quân sự. “Ba duy trì” là nhiệm vụ chiến lược phi quân sự, còn “lưỡng quân” là mục tiêu chiến lược của quân đội.

¹² The State Council Information Office of the People's Republic of China, July 2019, “China's National Defense in a New Era”, <http://www.xinhuanet.com/english/>

¹⁰ Lindsay Matzland (2020), Tlđđ.

2. Bước tiến lớn của công nghiệp quốc phòng

Trong phần lớn chiều dài lịch sử, Quân Giải phóng nhân dân Trung Quốc phụ thuộc vào trang thiết bị quân sự nước ngoài, đặc biệt là từ Liên Xô trước đây và sau đó là Nga. Tuy nhiên, trong những thập kỷ gần đây, Chính phủ Trung Quốc đã đầu tư mạnh tay vào các công ty quốc phòng thuộc sở hữu nhà nước và tư nhân.

Nếu những năm 1970, ông Đặng Tiểu Bình đặt hiện đại hóa quân đội xuống hàng cuối cùng trong “bốn hiện đại hóa”. Đến thập niên 1980, quân đội Trung Quốc khá lạc hậu, thì đến cuối những năm 1990 Trung Quốc bắt tay hiện đại hóa quân đội. Từ khi ông Tập Cận Bình lên nắm quyền, “giấc mộng Trung Hoa” không chỉ giới hạn trong lĩnh vực kinh tế và chính trị, mà còn bao hàm cả lĩnh vực quân sự, quốc phòng.

Trung Quốc xây dựng hệ thống kiểm soát vùng trời, vùng biển. Ngoài việc thiết lập căn cứ đầu tiên tại Djibouti, Trung Quốc còn can dự ra ngoài, thách thức vị thế của Mỹ ở khu vực. Tốc độ hiện đại hóa tàu ngầm của Trung Quốc thật ấn tượng và nhanh chóng thu hẹp khoảng cách công nghệ với tàu ngầm Mỹ. Tàu ngầm 093 của Trung Quốc có tiếng ồn khoảng 110 đề-xi-ben, tương đương với tàu ngầm tấn công lớp Los Angeles của Mỹ. Mức độ tiếng ồn của tàu ngầm tiên tiến nhất của Trung Quốc đã giảm đi nhiều. Tàu ngầm Trung Quốc sử dụng công nghệ xô-na bị động và cảm biến thủy âm loại kéo rê ở phía đuôi (*towed array sonar*) tương tự như

tàu ngầm Mỹ. Ngày 17/12/2019, tàu sân bay Sơn Đông do Trung Quốc sản xuất được chính thức bàn giao cho hải quân, đưa Trung Quốc trở thành một trong số ít các nước trên thế giới sở hữu 2 tàu sân bay.

Trong hơn 2 thập kỷ, Trung Quốc đã chế tạo được số lượng tên lửa thông thường vượt Mỹ. Bắc Kinh hiện có thể phóng tên lửa hạt nhân từ một tàu ngầm, có khả năng đánh trả bằng hạt nhân nếu bị tấn công. Trung Quốc đẩy nhanh việc chế tạo tên lửa hạt nhân phóng từ tàu ngầm tân tiến nhất. Loại vũ khí này có thể tấn công tới lục địa Mỹ. Hải quân Trung Quốc đã thử nghiệm tên lửa Cự Lăng JL-3, được cho là sẽ sánh đôi cùng tàu ngầm hạt nhân thế hệ mới của nước này. Trung Quốc hoàn thiện “bộ ba hạt nhân” gồm các tên lửa đạn đạo liên lục địa, tên lửa phóng từ tàu ngầm và vũ khí không quân, khiến Chiến lược An ninh quốc gia năm 2018 của Mỹ xác định Trung Quốc là “đối thủ cạnh tranh” số 1 thế giới¹⁴.

Trung Quốc đề ra chiến lược “giành lấy” công nghệ nhạy cảm từ nước ngoài; khuyến khích các doanh nghiệp trí tuệ nhân tạo (AI) mua lại các công ty, cổ phần và liên doanh với công ty nước ngoài, thành lập các trung tâm nghiên cứu và phát triển ở nước ngoài; có chính sách đặc biệt để thu hút tài năng AI cao cấp; hỗ trợ các công ty AI của Trung Quốc hợp tác với các trường đại học hàng đầu nước ngoài, viện nghiên cứu khoa học,

download/whitepaperonnationaldefenseinnewera.doc, truy cập ngày 8/8/2019.

¹⁴ National Security Strategy of the United States of America, December 2017, <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>, truy cập ngày 28/2/2020.

phòng thí nghiệm về AI¹⁵. Mỹ đã phát hiện Trung Quốc dùng chiến lược này để đánh cắp công nghệ từ Mỹ và dùng chiến tranh thương mại để trừng phạt). Bên cạnh đó, Trung Quốc tranh thủ chất xám của nước ngoài, trước hết là các nhà khoa học quân sự Ukraina khi Liên Xô tan rã. Các nhà khoa học này đã mang tới Trung Quốc những tài liệu bí mật quốc gia, như các hệ thống phóng tên lửa, hàng không vũ trụ...

Từ năm 2010 đến 2018, Trung Quốc xuất xưởng, hạ thủy hơn 100 tàu khu trục các loại. Đến năm 2030, Trung Quốc dự kiến đưa khoảng 40 tàu khu trục 7.000 tấn và 20 tàu khu trục 12.000 tấn vào biên chế. Trung Quốc đóng các loại tàu ngầm tiến công chạy bằng năng lượng hạt nhân (SSN), tàu ngầm tên lửa đạn đạo (SSBN) và tàu ngầm điện-diesel (SSK)¹⁶. Đến năm 2030, đưa thêm 8 tàu ngầm tiến công chạy bằng năng lượng hạt nhân (SSN) và 3-4 tàu ngầm tên lửa đạn đạo (SSBN) vào biên chế. Trung Quốc đang đóng tàu sân bay thứ ba, hạ thủy sớm nhất vào năm 2021. Nhiều khả năng Trung Quốc sẽ có 4 tàu sân bay được đưa vào biên chế năm 2030. Lúc đó, Trung Quốc có tổng lượng tàu tiến công đồ bộ kết hợp lớn thứ hai thế giới sau Mỹ. Không quân - hải quân

Trung Quốc sở hữu nhiều máy bay chiến đấu hiện đại như tiêm kích tàng hình J-20.

Trung Quốc là một trong những nước sở hữu tàu ngầm mang tên lửa đạn đạo hạt nhân, đánh dấu sự tiến bộ vượt bậc¹⁷, là một trong những điểm nhấn trong nỗ lực xây dựng quân đội Trung Quốc thành lực lượng chiến đấu lớn nhất thế giới. Trong 2 thập kỷ qua, Trung Quốc đầu tư mở rộng kho dự trữ đầu đạn hạt nhân, tăng cường tầm bắn, độ chính xác của tên lửa¹⁸.

Đến năm 2030 Trung Quốc sẽ trở thành trung tâm sáng tạo trí tuệ nhân tạo chủ yếu của thế giới. Trung Quốc đang đầu tư rất lớn vào các lĩnh vực công nghệ tin học như thiết kế chip và máy tính lượng tử. Trung Quốc còn đi trước trong lĩnh vực vũ khí siêu thanh, súng điện từ, vũ khí laser, tên lửa tầm ngắn và tầm trung; bắt kịp ứng dụng công nghệ quân sự tiên tiến khác như thông tin lượng tử, điện toán đám mây và nhiều ứng dụng internet. Trung Quốc là nước xuất khẩu vũ khí lớn thứ ba thế giới, sau Mỹ và Nga. Tuy nhiên, công nghiệp quốc phòng Trung Quốc còn một số hạn chế, như thiếu cạnh tranh bên ngoài; thiếu hệ thống quản lý hợp đồng hiện đại; khoảng cách về công nghệ quân sự giữa Bắc Kinh với các đối thủ lớn là

¹⁵ Tâm Minh, "Những thủ đoạn đánh cắp công nghệ quân sự phương Tây của Trung Quốc", <https://www.dkn.tv/the-gioi-nhung-thu-doan-danh-cap-cong-nghe-quan-su-phuong-tay-cua-trung-quo-phan-1.html>, truy cập ngày 9/8/2019.

¹⁶ Trung Quốc hiện có từ 6-9 tàu ngầm tiến công chạy bằng năng lượng hạt nhân SSN 09III, 2-3 tàu SSN 09I cũ hơn; bên cạnh đó có tới đã 3 tàu ngầm tên lửa đạn đạo SSBN 09IV; có 12 chiếc tàu ngầm điện-diesel SSK lớp 039A B; 13 chiếc SSK lớp 039; 12 chiếc SSK lớp Kilo và khoảng 16 chiếc SSK lớp 035.

¹⁷ Theo Bộ Quốc phòng Mỹ, mỗi con tàu trong số 4 tàu ngầm lớp tấn của Trung Quốc được trang bị 12 tên lửa đạn đạo mang đầu đạn hạt nhân, tầm bắn 7.200 km, khiến Mỹ nằm gọn trong tầm tấn công. Ngoài số tên lửa mang đầu đạn hạt nhân đặt trên tàu ngầm, Mỹ cho rằng Trung Quốc có tới 100 tên lửa hạt nhân đặt trên đất liền.

¹⁸ Trung Quốc đã triển khai các tên lửa hiện đại cơ động trên đường bộ khiến khó phát hiện và tấn công hơn. Tuy vậy, Trung Quốc vẫn còn thua Mỹ và Nga về hỏa lực hạt nhân. Trung Quốc có 280 đầu đạn hạt nhân, Mỹ có 1.750 đầu đạn được triển khai và Nga là 1.600. Mỹ và Nga còn có hàng nghìn đầu đạn khác trong kho dự trữ.

dáng kể¹⁹. Ngoài tụt hậu về công nghệ, quân đội Trung Quốc chưa được trải nghiệm thực tiễn tác chiến.

3. Phản ứng của khu vực và thế giới

Trong khi quân đội Mỹ hiện vẫn duy trì sự hiện diện mạnh mẽ ở khu vực Châu Á - Thái Bình Dương, với các căn cứ ở Darwin (Australia), Guam, Nhật Bản, Singapore và Hàn Quốc và khi quân đội Trung Quốc tiến gần vị thế ngang hàng với các lực lượng của Mỹ, thì Mỹ có thể sẽ gặp khó khăn hơn trong việc ngăn chặn sự quyết đoán của Trung Quốc. Chiến lược An ninh quốc gia Mỹ năm 2018 xác định cả Trung Quốc và Nga là các cường quốc theo chủ nghĩa xét lại với ý đồ cố gắng thay đổi trật tự quốc tế theo hướng có lợi. Thông qua chiến lược "Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương tự do và rộng mở", Mỹ đã tìm cách tăng cường các liên minh khu vực của họ, trong đó có liên minh với Nhật Bản và Hàn Quốc, bảo vệ quyền tự do đi lại trên biển, duy trì hòa bình và sự cai trị của pháp luật.

Các nước láng giềng của Trung Quốc cũng đề dặt hơn. Sách Trắng Quốc phòng Nhật Bản công bố ngày 26/9/2019 xếp sức mạnh quân sự của Trung Quốc vào mối đe dọa an ninh chính đối với Tokyo²¹ và là mối đe dọa lớn nhất. Nhật Bản có kế hoạch tăng cường chi tiêu quốc phòng và mua thêm vũ khí của Mỹ, và diễn giải lại hiến pháp theo

đường lối hòa bình của họ để mở rộng phạm vi hoạt động của quân đội. Đài Loan tăng cường mua sắm vũ khí của Mỹ, cho rằng được Mỹ bảo vệ trong trường hợp bị Trung Quốc tấn công.

Tuy nhiên, Tổng thống Hàn Quốc Moon Jae-in lại tìm cách tránh đối đầu và thậm chí còn tăng cường quan hệ với Bắc Kinh, nhằm xoa dịu mối đe dọa từ Triều Tiên. Một đồng minh hiệp ước khác của Mỹ là Philippines cũng đã nghiêng về Trung Quốc. Tổng thống Rodrigo Duterte đã nhiều lần đến thăm Trung Quốc, ký các hiệp định nhằm tăng cường hợp tác và thu hút các nhà đầu tư Trung Quốc. Tuy nhiên, căng thẳng giữa Manila và Bắc Kinh vẫn dai dẳng do các tuyên bố chủ quyền của hai nước ở Biển Đông.

Những bài học và kinh nghiệm Trung Quốc đã trải nghiệm trong quá trình thực hiện hiện đại hóa quân đội có thể là những bài học và kinh nghiệm để Việt Nam học tập, xây dựng quân đội tinh nhuệ và hiện đại, phù hợp với điều kiện kinh tế của đất nước và thực hiện từng bước, có chọn lọc. Mặt khác, Trung Quốc và Mỹ đang cạnh tranh mạnh mẽ, tạo ra nhiều cơ hội để Việt Nam tranh thủ hợp tác xây dựng, nâng cao tiềm lực khoa học công nghệ phục vụ mục đích quân sự, hiện đại hóa vũ khí trang bị. Sách trắng quốc phòng năm 2019 của Trung Quốc nêu rõ: không bao giờ đe dọa bất kỳ quốc gia nào khác hay tìm cách mở rộng phạm vi ảnh hưởng. Trung Quốc duy trì chính sách không sử dụng vũ khí hạt nhân để tấn công trước, không thành lập các liên minh quân sự và phân đối sự can thiệp vào công việc của các nước khác. Tuy nhiên, sự phát triển quốc

¹⁹ Tàu sân bay, tàu ngầm hạt nhân chiến lược và máy bay ném bom Trung Quốc tụt hậu ít nhất hai thế hệ so với Mỹ. Theo *Sách trắng Quốc phòng* công bố ngày 24/7/2019, quân đội Trung Quốc chưa hoàn thành nhiệm vụ "cơ giới hóa" trong khi các lượng vũ trang tại một số quốc gia khác đã áp dụng các công nghệ thông tin phức tạp hơn rất nhiều.

²¹ Defence of Japan 2019, https://www.mod.go.jp/e/pub/w_paper/2019.html.

phòng, quân sự của Trung Quốc cũng tạo ra không ít thách thức đối với quốc phòng Việt Nam, nhất là việc hiện đại hóa nâng cao sức mạnh của quân đội và khả năng động viên nhân tài vật lực cho quốc phòng. Đồng thời trong quá trình hiện đại hóa, Trung Quốc tạo nên cạnh tranh gay gắt với Mỹ. Hai nước lớn buộc phải tăng cường quan hệ, lôi kéo, tạo nên sức ép về đối ngoại với Việt Nam.

Thay lời kết

Trải qua 70 năm tồn tại và phát triển, Trung Quốc đang hiện thực hóa "giấc mộng Trung Hoa", quốc phòng, quân sự phát triển mạnh mẽ, trên đường trở thành cường quốc quân sự. Trung Quốc đang nỗ lực xây dựng quân đội trở nên hùng mạnh, hiệu quả và tiến bộ hơn về công nghệ để trở thành lực lượng hàng đầu trong vòng 30 năm tới, hiện thực hóa tuyên bố của Chủ tịch Tập Cận Bình là xây dựng đội quân "đẳng cấp thế giới" vào năm 2049. Với ngân sách tăng vọt trong thập kỷ qua, Quân Giải phóng nhân dân Trung Quốc đã được xếp vào hàng ngũ các quân đội hàng đầu thế giới ở nhiều lĩnh vực, trong đó có trí tuệ nhân tạo và tên lửa đạn đạo chống hạm.

Quốc phòng, quân sự Trung Quốc đã phát triển ấn tượng về chất, đứng thứ ba thế giới, sau Mỹ và Nga, thu hẹp khoảng cách Trung Quốc - Mỹ. Điều này làm cuộc chạy đua vũ trang giữa hai đối thủ càng gay gắt.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Thu Hương (2019). "Quân đội Trung Quốc thừa nhận tụt hậu về công nghệ so với đối thủ", <https://vnexpress.net/the-gioi/quan-doi-trung->

[quoc-thua-nhan-tut-hau-ve-cong-nghe-so-voi-doi-thu-3958390.html](https://vnexpress.net/the-gioi/quan-doi-trung-).

2. Sơn Trần (2019). "Quân đội Trung Quốc cải cách, giảm phụ thuộc vào lực quân", <https://news.zing.vn/quan-doi-trung-quoc-cai-cach-giam-phu-thuoc-va-luc-quan-post910733.html>.

3. Defence of Japan 2019. https://www.mod.go.jp/e/publ/w_paper/2019.html.

4. Lindsay Maizland (2020), "China's Modernizing Military, Council on Foreign Relations", February 5, 2020, <https://www.cfr.org/backgrounder/chinas-modernizing-military>.

5. "National Security Strategy of the United States of America", December 2017, <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>.

6. The State Council Information Office of the People's Republic of China (2019), "China's National Defense in a New Era", <http://www.xinhuanet.com/english/download/whitepaperon-nationaldefenseinnewera.doc>.

7. Xi Jinping wants China's armed forces to be "world-class" by 2050", *The Economist*, 27/06/2019, <https://www.economist.com/china/2019/06/27/xi-jinping-wants-chinas-armed-forces-to-be-world-class-by-2050>.